

Literatura Hispanoamericana: des del Modernisme a l'Època Contemporània

Codi: 100629
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500248 Llengua i Literatura Espanyoles	OB	3	2
2501801 Estudis de Català i Espanyol	OT	3	0
2501801 Estudis de Català i Espanyol	OT	4	0
2501910 Estudis d'Anglès i Espanyol	OT	3	0
2501910 Estudis d'Anglès i Espanyol	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Tania Raquel Pleitez Vela
Correu electrònic: TaniaRaquel.Pleitez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: No
Grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

Ja que l'estudiant ha demostrat haver adquirit les competències bàsiques, mitjançant l'obtenció dels crèdits corresponents a les assignatures de formació bàsica i les obligatòries, ha de ser capaç d'expressar-se amb correcció oralment i per escrit. Per aquesta raó, els eventuais errors ortogràfics i d'expressió que pogués cometre comportaran un descens de la puntuació en la qualificació final.

Les activitats, pràctiques i treballs presentats en l'assignatura hauran de ser originals i no s'admetrà, sota cap circumstància, el plagi total o parcial de materials aliens publicats en qualsevol suport. L'eventual presentació de material no original sense indicar adequadament el seu origen comportarà, automàticament, la qualificació de suspens (0).

Així mateix es considera que l'estudiant coneix les normes generals de presentació d'un treball acadèmic. No obstant, podrà aplicar les normes específiques que pugui indicar-li el professor de l'assignatura, si així ho creu necessari.

Objectius

"Literatura Hispanoamericana: del modernisme a l'època contemporània" s'integra en el conjunt de la matèria Literatura colonial i hispanoamericana, que forma per part dels 108 crèdits de formació obligatòria del Grau de Llengua i Literatura espanyoles, i que l'estudiant cursa juntament amb altres assignatures de llengua i literatura espanyoles.

Aquesta assignatura continua la matèria de Literatura Hispanoamericana en el Grau de Llengua i Literatura Espanyoles, que s'inaugura en el semestre anterior amb "Literatura Hispanoamericana: de les literatures indígenes al segle XIX", i suposa la seva continuïtat cronològica. Com és la primera vegada que l'alumne s'endinsa en la realitat crítica de la literatura a Hispanoamèrica d'aquest període és molt important ensenyar a

pensar sobre les diferències i similituds que hi ha entre l'objecte "literatura hispanoamericana" i l'objecte "literatura espanyola" per a aquesta etapa. Així com endinsar-en les problemàtiques específiques del camp crític llatinoamericà. Per tant, història de la literatura, historiografia i crítica aniran de la mà en aquesta matèria. Els objectius fonamentals de l'assignatura són, per tant, donar a conèixer l'especificitat d'aquest objecte d'estudi, alhora que s'ensenya a analitzar dit objecte des de les eines pròpies del camp.

Competències

Llengua i Literatura Espanyoles

- Demostrar que es coneix la història de la literatura espanyola i hispanoamericana, amb atenció especial a l'evolució de gèneres, moviments, corrents, tendències i estils, i relacionar-los amb el seu context històric, artístic i ideològic.
- Dominar les tècniques i els mètodes del comentari literari de textos i de l'anàlisi crítica d'obres en conjunt, així com de les disciplines afins: retòrica i poètica.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Estudis de Català i Espanyol

- Demostrar que es coneix la història de la literatura espanyola i hispanoamericana, amb atenció especial a l'evolució de gèneres, moviments, corrents, tendències i estils, i relacionar-los amb el seu context històric, artístic i ideològic.
- Dominar les tècniques i els mètodes del comentari literari de textos i de l'anàlisi crítica d'obres en conjunt, així com de les disciplines afins: retòrica i poètica.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Estudis d'Anglès i Espanyol

- Demostrar que es coneix la història de la literatura espanyola i hispanoamericana, amb atenció especial a l'evolució de gèneres, moviments, corrents, tendències i estils, i relacionar-los amb el seu context històric, artístic i ideològic.
- Dominar les tècniques i els mètodes del comentari literari de textos i de l'anàlisi crítica d'obres en conjunt, així com de les disciplines afins: retòrica i poètica.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar obres completes de la producció literària colonial i hispanoamericana, des del modernisme fins a l'època contemporània.
2. Comentar els textos de la literatura hispanoamericana des del modernisme fins a l'època contemporània, des de la perspectiva de la retòrica.

3. Contextualitzar socialment i ideològicament la producció literària hispanoamericana des del modernisme fins a l'època contemporània.
4. Discriminar i analitzar les principals característiques dels gèneres de la literatura hispanoamericana des del modernisme fins a l'actualitat.
5. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
6. Interpretar críticament obres literàries tenint en compte les relacions entre els diferents àmbits de la literatura i la relació de la literatura amb les àrees humanes, artístiques i socials.
7. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
8. Relacionar aspectes literaris de diferents obres de la literatura hispanoamericana des del modernisme fins a l'època contemporània.

Continguts

Bloc I:

- 1. Modernisme: José Martí i Rubén Darío. Del conte modernista al conte de la terra: Horacio Quiroga. Les poetes postmodernistes: erotisme i reivindicacions feministes: Delmira Agustini, Alfonsina Storni, Gabriela Mistral.
- 2. El regionalisme: José Eustasio Rivera, Ricardo Güiraldes, Rómulo Gallegos. La Revolució mexicana: Mariano Azuela i Nellie Campobello. La novel·la des de la visió de la dona: Teresa de la Parra.
- 3. Innovació, avantguardes i els problemes de la societat: Huidobro, Gironde, Vallejo, Magda Portal.
- 4. Clàssics per a un nou segle: el nou conte fantàstic: Jorge Luis Borges i Julio Cortázar. La figura recuperada: Silvina Ocampo.

Bloc II:

- 5. El gir crític: neoindigenismo i el real meravellós: Miguel Ángel Asturias, Alejo Carpentier
- 6. El Boom: tendències estètiques i innovacions tècniques. De Onetti i Rulfo a Elena Garro. La novel·la: Gabriel García Márquez.

Metodologia

L'aprenentatge d'aquesta assignatura per part de l'alumne es distribueix de la manera següent:

- Activitats dirigides. Aquestes activitats es divideixen en classes magistrals i en seminaris i pràctiques dirigits pel professor, en què es combinarà l'explicació teòrica amb la discussió dels textos.
- Activitats supervisades. Es tracta de tutories programades pel professor, dedicades a la correcció i comentari de problemes en els diferents nivells d'anàlisi literària.
- Activitats autònomes. Aquestes activitats inclouen tant el temps dedicat a l'estudi personal com a la realització de treballs i comentaris analítics, així com a la preparació de presentacions orals.
- Activitats d'avaluació. L'avaluació de l'assignatura es durà a terme mitjançant proves escrites.

Aquesta assignatura aplica la metodologia específica de la historiografia literària feminista i presta especial atenció a la perspectiva de gènere.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Clases teórico-prácticas	50	2	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8

Elaboración de materiales, estudio personal, preparación	73	2,92	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8
Tutories supervisades	13	0,52	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8

Avaluació

L'avaluació és contínua i comprèn dos blocs a examinar:

Examen 1, a partir d'una pregunta del primer bloc l'estudiant haurà de redactar un balanç de l'assignatura. Es tindrà en compte la precisió de continguts, la manera en què s'exposen i elaboren, la justificació d'idees, la capacitat crítica; però, sobretot, el domini de la metodologia de treball des de la qual s'ha presentat la matèria.

Examen 2, a partir d'una pregunta del segon bloc l'estudiant haurà de redactar un balanç de l'assignatura. Es tindrà en compte la precisió de continguts, la manera en què s'exposen i elaboren, la justificació d'idees, la capacitat crítica; però, sobretot, el domini de la metodologia de treball des de la qual s'ha presentat la matèria

Treball: a partir d'un tema a pactar amb la professora, l'estudiant haurà de redactar un balanç de l'assignatura. Es tindrà en compte la precisió de continguts, la manera en què s'exposen i elaboren, la justificació d'idees, la capacitat crítica; però, sobretot, el domini de la metodologia de treball des de la qual s'ha presentat la matèria

Es considera "no avaluable" quan l'alumne no compleixi amb els blocs d'avaluació. Els casos excepcionals han de ser comentats amb el professor durant la primera setmana de classe perquè es pugui adaptar l'avaluació.

Puntuació

Examen 1. 4 punts: 40%

Examen 2: 4 punts 40%

Treball: 2 punts, 20%

Només els alumnes que prèviament van lliurar totes les proves tindran opció a recuperar aquelles suspeses si aquestes han assolit una qualificació de 3,5. Ja que l'estudiant ha demostrat haver adquirit les competències bàsiques, mitjançant l'obtenció dels crèdits corresponents a les assignatures de formació bàsica i les obligatòries, ha de ser capaç d'expressar-se amb correcció oralment i per escrit. Per aquesta raó, els eventuals errors ortogràfics i d'expressió que pogués cometre comportaran un descens de la puntuació en la qualificació final, que podria fins i tot comportar un suspens.

Les activitats presentades en l'assignatura hauran de ser originals i no s'admetrà, sota cap circumstància, el plagi total o parcial de materials aliens publicats en qualsevol suport. L'eventual presentació de material no original sense indicar adequadament el seu origen comportarà, automàticament, la qualificació de suspens (0).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen 1	40%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Examen 2	40%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Treball	20%	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

Bibliografia

Bibliografia general (es lliurarà a classe una bibliografia específica de cada tema):

- AINSA, Fernando, *Identidad cultural de Iberoamérica en su narrativa*, Madrid, Gredos, 1986.
- ALEGRÍA, Fernando, *Breve historia de la novela hispanoamericana*, México, de Andrea, 1965; nueva versión, Nueva historia de la novela hispanoamericana, Hanover, Ediciones del Norte, 1986.
- BELLINI, Giuseppe, *Historia de la literatura hispanoamericana*, Madrid, Castalia, 1985.
- FERNÁNDEZ, Teodosio, *La poesía hispanoamericana en el siglo XX*, Madrid, Taurus, 1987.
- FERNÁNDEZ, Teodosio, Selena Millares y Eduardo Becerra, *Historia de la literatura hispanoamericana*, Madrid, Universitas S. A., 1995.
- FERRARI, Américo, *El bosque y sus caminos. Estudios sobre poesía y poética hispanoamericanas*, Valencia, Pre-Textos, 1993.
- FRANCO, Jean, *Historia de la literatura hispanoamericana a partir de la Independencia*, Barcelona, Ariel, 1980.
- GÁLVEZ, Marina, *La novela hispanoamericana contemporánea*, Madrid, Taurus, 1987.
- GOIC, Cedomil, ed., *Historia y crítica de la literatura hispanoamericana, vol. II, Del romanticismo al modernismo; vol. III, Epoca contemporánea*, Barcelona, Crítica, 1988.
- GONZÁLEZ ECHEVARRÍA, Roberto y Enrique Pupo-Walker, eds., *The Cambridge History of Latin American Literature*, Cambridge, Cambridge University Press, 1995.
- GULLÓN, Ricardo, dir., *Diccionario de literatura española e hispanoamericana*, 2 vols., Madrid, Alianza, 1993.
- IÑIGO MADRIGAL, Luis (coord.), *Historia de la literatura hispanoamericana*, 2 vols, Madrid, Cátedra, 1982-1987 (I, Época colonial; II, Delneoclasicismo al modernismo).
- LE CORRE, Hervé, *Poesía hispanoamericana posmodernista. Historia, teoría, prácticas*, Madrid, Gredos, 2001.
- LOVELUCK, Juan, ed., *Novelistas hispanoamericanos de hoy*, Madrid, Taurus, 1976.
- MÜLLER-BERGH, Klaus & MENDONÇA TELES, Gilberto. *Vanguardia latinoamericana. Historia, crítica y documentos* (Vol. I, II, III, IV, V, VI). Madrid, Iberoamericana, 2004/2007.
- ORTEGA, Julio, *Figuración de la persona*, Barcelona, Edhasa, 1971.
- _____, *La contemplación y la fiesta. Notas sobre la novela latinoamericana actual*, Caracas, Monte Ávila, 1979.
- OVIDO, José Miguel, *Historia de la literatura hispanoamericana*. 1. De los orígenes a la Emancipación, Madrid, Alianza Universidad, 1995; 2. Del Romanticismo al Modernismo, Madrid, Alianza Universidad, 1997; 3: Postmodernismo, Vanguardia, Regionalismo, 2001; 4. De Borges al presente, 2001.
- RAMA, Ángel, *Transculturación narrativa en América Latina*, México, Siglo XXI, 1982.
- SÁINZ DE MEDRANO, Luis, *Historia de la literatura hispanoamericana (Desde el Modernismo)*, Madrid, Taurus, 1992.

SCHWARTZ, Jorge. *Las vanguardias latinoamericanas. Textos programáticos y críticos*, Madrid, Cátedra, 1991.

SHAW, Donald L., *Nueva narrativa hispanoamericana*, Madrid, Cátedra, 1981; sexta edición ampliada, 1999.

SHIMOSE, Pedro, *Historia de la literatura latinoamericana*, Madrid, Playor, 1987.

YURKIEVICH, Saúl. *A través de la trama. Sobre vanguardias literarias y otras concomitancias*, Madrid, Iberoamericana, 2007.

SUCRE, Guillermo, *La máscara, la transparencia*, Caracas, Monte Ávila, 1975.

Lectures

Horacio Quiroga, Contes (selecció)

Mariano Azuela, *Los de abajo*, ed. de Marta Portal, Madrid, Cátedra, 1980.

Nellie Campobello, Relats (selecció)

Rómulo Gallegos, *Doña Bárbara*, Madrid, Espasa Calpe, 1991.

Teresa de la Parra, *Ifigenia*, Madrid: Anaya, 1992.

Juan Rulfo, *Pedro Páramo*, ed. de José Carlos González Boixo, Madrid, Cátedra, 1988.

Jorge Luis Borges, Contes (selecció)

Julio Cortázar, Contes (selecció)

Silvina Ocampo, Contes (selecció)

Gabriel García Márquez, *Cien años de soledad*, ed. de Jacques Joset, Madrid, Cátedra, 1991.

Durant les sessions, també es llegiran seleccions de poemes, contes i altres fragments relatius a cada tema.